

اداره خانه سی : دارالقنون
قارشیننده کاش حسن یاشا
مدرسه سی داخلنده در

مراکز توزیعی :
باب عالی جاده سنده (اتحاد
تجارت) کتبخانه سی

آبونه بدلی :
سنه لکی ۱۰۰ غروش
آلتی آلتی ۵۰

آبونه قیدی معامله سی هر سنه ناک برنجی
وایکنجی آلتی آلتی اعتباراً اجرا اولونور

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی

محفصل
۱۳۳۸

مجموعه اسلامی

صاحب ، مدیری ، محرری :

اسلامك نفعنه خادم مقالات
مع الت شكر قبول ونشراولونور

يازانك شخصيتي دكل، يازينك اهميتي
نظر دقته آلتير .

كلن يازيلردن شايان قبول كورولنلر
تاميع ميراسيله درج ايديلير .

كوننده ريله جاك آثار ، اوقوناقلي
ومختصرجه يازيلنلر ، اولماليدر .

في : غروش

۵

محرم

۱۳۴۳

جلد

۴

عدد

۳۹

فقط او امر الهی بنقض آید، او حقیدن محروم
اولور، اندن برائت واجب اولور، مکر که شرط
موجبجه توبه کار اوله [۲]

از میری اسماعیل صفی

لسان تحصیلک لزومی:

سطحی بر نظرله بیله باقیلسه کورولور که مخلوقات
الهی، جنساکل، نوعآده بر برینه تمامیه بکزه من.
حد و حصرینه امکان تصور اولونا مایان بدایع کونیه
شکل، رنگ، رایحه، صوت و سائر اعتباریه
یکدیگرندن ایجه فرقلیدره.

فاطر مطلق حضرتلری، قدرت کامله و محیره سنی
کوسترمک ایچین اولمالی که بی تناهی مبدعاتی،
فابریقه معمولاتی کبی بر قاج قالب اوزه رینه دو که مش،
مصنوعاتک هر برنده آیری بر کمال خلقت کوسترمش.
آفرینشی اکمل بولونان انسانلری ده یوز و سوز
اعتباریه باشقه یار آتمش. دها غریبی بر لسان
ایله قونوشان آدم و حوانک احفادینی لغات مختلفه
والسنه مشوعه ایله متکلم قیلمش، صور والسنه
اختلافده کی حکمت جلیله سنی ده (ومن آیاته خلق
السموات والارض واختلاف السننم والوانکم ان
فی ذلک لآیات للعالمین) آیتله بیان بو یور مشدر.
مهد بشریتدن آفاق مدنیت و وحشته یاییلان
وافرادینک کثرتی طولایسیله آنجاق ام و اقوام
عنوان عمومیسيله صاییلان انسانلرک تفهیم مرامنه
واسطه اولان بو کونکی لسانلرک سکیز یوزی
متجاوز بولوندیغنی بر یرده کور مشدم. بو مقدارک
یوزده دو قسانی طرح ایدیلسه بیله حال حاضر
انسانلریله آکلا شمع ایسته ینلر ایچین یدی، سکیز

[۲] مذاهب اسلامیه دن بحث آیدن مؤلفین غریبه

اباضیه فی اسلامک «Puritain» ی عد اید یورلر (۲) نته کیم
بو خصوص بعض مؤلفات غریبه ده واردر

۹ — توبه ایله کناهلر زائل اولور، آنجق
یا مامفه عزم، حقسنز اوله رق آلان بر حق رد
شرطدر.

۱۰ — او امر قرآنیه غیر مسلمه ده شاملدر،
یالکز مسلمه خاص دکلددر.

۱۱ — اطلاع قصیدیه ناسک بیلمسی عار
اولان خصوصاً نندن سؤال دیمک اولان تجسس،
غیبت کیره در. یالکز ظلم حال آیدن، مسلمینی
شرلرندن تحذیر آیدن، مفتی به برای استفتا (۱)
مراجعت آیدن، بر امر منکری تغیر خصوصنده
استعانه آیدن، حقنی اظهار آیدن غیبت ایتمش اولماز.
غیر مسلمه بر قادینی قذفده حدی موجبدر.

۱۲ — کبائر اربعة قلیه شونلردر: کبر،
عجب، حسد، ریا. کبر: ناسی احتقار، نفسی
استعظام، حق رد و دفعدر. عجب: نعمتی استعظام
ایله اللهدن اولدیغنه نظر ایتمکدر. نعمتک اللهدن
اولدیغنه نظر، عجب دکلددر. حسد: بلاحق بشقه سنک
نعمتک زوالنی تمنی دره. ریا: شرک اصغر در. بوندن
بشقه کفر نعمته عزمده کبائر قلیه دندر.

۱۳ — رؤیت، افعال عباد، استطاعت،
کلام الله کبی مسائلده فرق سائر ایله اشتراک
وارددر. نته کم رؤیت مسائلنده معتزله ایله، افعال
عباد مسائلنده اهل سنت ایله برابردر.

۱۴ — خطا، نسیان، وسوسه تهلیکه زماننده
تقیه مغفوردر. تقیه باطنک خلافتی اظهار ایتمکدر.

۱۵ — اباضیه فرق اسلامیه ایچنده صدق ایله
معروفدر، اک طوغری سویلیان، مسلکینه، اخلاقه،
سوزینه اک زیاده دقت آیدن فرقه در بوکا مبنی
اباضیه ایچنده ملاحظه کیزلنه ما مشدر.

مسلمانلر اره سنده صیقی بر تضامن قبول ایدرلر.

(۱) بکا فلان شویله، بویله یابدی بو یابده خلاص
ایچون طریق ندر؟ کبی.

لسانك تعلم وتكلمی واجبات اجتماعیه دن صایلمقدمه،
و بر شخص، بیلدیگی لسانلر قدر انسان عد اولونمقدمه در.
پیشوای مدیت تلقی ایله دیکمز اوروپاده السنه
حاضره دن باشقه (Langne morte) ده نیلن السنه
متروکه ومنسیه نك بیله تدریسی ایچین مکتبلر
وارمش، علی الخصوص - حضرت عیسیاه هیچ ده
مناسبتی یوقکن - خریستیانلغك لسان دینسی بیلین
لاتینجه هر مکتبده اوقوتولور ایتمش .
اوراده اولیه یایلمقدمه ایکن بوراده کی مکتبدن
عربی وفارسی درسلی - غزته لرك یازدیغه کورده -
قالدیریلور، بر تورك اوراده بلله یه جکی بعض کلمات
وتعیرات ایله لدی الحاجه بر عرب وعجمله آکلاشه -
بیلمه سی امکانی ازاله ایدیلش اولویورمش . یکی
یه تیشه جك نسلك عربی وفارسی یازیلش دینی ،
علمی ، ادبی کتابلره قارشی بوسبوتون یابانجی
بیر اقله اساسی ده جابا !

دارالفنونده بو کون دیوانلری شرح وتفسیر
ایدیلکده اولان شعرای اسلافه :

— بر زمان اولاجق که سوزلریکزه، مملکت تکیزده
آ کلاشیلامایه جق ، اولری تفسیر وتوضیح ایچین
اک یوکسک بر مکتبه (شرح متون) دینه بر درس
قونولوب یازیلریکزه معنی ویریه جك! دینسه یدی
امیم که او آداملر ، شو حالک وقوع بولا جغه
اینا نمازلردی . اینامش اولسه لرده بوندن افتخاره
دکل، انکساره دوشلردی .

ان شاء الله یا گیلیورم، فقط اولیه توهم ایدیورم که
بز بو کون اسلافك دیوانلرینی ومصطلح یازیلرینی
مشکلات ایله آ کلا دیغمز حالده بزدن صوکر اکیلر
شیمدیکی غزته لری ده طوغرو، درست تفهم ایده -
مه یه جکلر ، بلکه وقایع عصری اوکره نك ایچین
اوروپامستشرقلرینك اعانه سی بکله یه جکلر . چونکه
هر بجه وعجمجه نك البسیط قواعدینی والک مشهور
کلماتی بیله بیله مه یه جکلر .

شیخ غالبك دیدیکی کجی :
هر فصلی بهارینه قیاس ایت
سویله تمه خزانلرین هر اس ایت
احبادن بر ذاتك جلال بك نامنده بر مخدومی
واردر . اون ایکی یاشلرنده بولونان بو ذکی چو جوق،
فرانسزجه نی غایت ای سویلر . بر قاچ کون اول
بر فانیلاجی دکاتنده بولونویومش . اورایه ایکی
فرانسز ضابطی کلش . جلال بکلک ترجمانغیه فانیلا
ایصار لاملر، صوکر ادیوارده کی (الکاسب حبیب -
الله) لوحه سنك نه دیمك اولدیغنی صورملر .

جلال بك ، عبارتی اوقومش ایسه ده عربجه
اولدیغنی ایچین مائی بیلمه دیکنی سویله مش . ضابطلر،
لسانلرینی تکلم ایتدیکندن طولانی چو جوغی تقدیر
ایله برابر عربجه نك مسلمانلرده دین لسانی اولدیغنی
ودیندار اولانلرک لسان دینی بیلمه سی لازم
کدیکنی نازکانه بر افاده ایله آ کلا تملر . یا وروجغز،
اجنبی ضابطلره قارشی هم صیقیلدیغنی، هم ده سوز -
لرینی طوغرو بولدیغنی آ کلاتیوردی .

نبی اکرم صلی اه علیه وسلم اقدیمز ، وحی
کاتبلرندن زید بن ثابت عیرانی لسانی اوکره نمه سنی
— بخاری نك کتاب الاحکامنده مروی اولدیغنی اوزره -
امر ایله مش وملوک وامرایه کونده ردیکی سفرای
لسان محلی یه واقف اولانلردن انتخاب ایتشدی .

تاریخنده و بدرینک یکی قاپی مولویخانه سی جوارنده
کائن خانه سنده طوغمشدر .
کندینک :

افتاده راه سربلندی یعنی پدرم رشید افندی
بوکرهک اولدی دستگیری او کرتدی سفند طرزبیری
طولدوردی نیم اومدمیدان همتله درونم آب حیوان
جون اولدی جہان عشقه رہبر اولمازنی ابونی مکرر
دیمه سندن آ کلاشیلدیغنه کوره پدردن قال و حال
تحصیلندہ بولونمش .

بن طفل ایدم ایله مردم الفت بولمشدی سوزم تمام شهرت
الله زہی عنایت نابالغہ حکمت بلاغت
یتلرنده افادہ ایتدیکی وجہلہ یک کنج ایکن شعر
ایله اشتہارہ باشلامش ، ۲۴ یاشندہ ایکن ترتیب
ایلدیکی دیوانہ پرتواقندی طرفندن (کان کلام غالب)
عبارہ سی تاریخ سویلہ نیلمشدرکہ ۱۱۹۵ سنہ سی
مشعردر . حسن وعشق تنظیم واکالی ایسہ ایکی
سنہ صوکرہ ، یعنی ۱۱۹۷ تاریخندہ در . حضرت
شیخ اووقت یکریمی آلتی یاشندی ایدی .

حسن وعشق ، ہم - اکثریتی اعتباریلہ -
حد اعجازہ یوکسہلمش بر اثر ادبی ، ہم دہ سلوک
طریققلہ وصول حقیقی مصور بر کتاب تصوفیدر .
غریبدرکہ بوجہتی یکدہ نظر دقتہ آلتینماش ،
منتقدلرچہ یالکمز قیمت وماہیت ادبیہ سی حقندہ
سوز سویلہ نیلمشدر .

ایلہ ظن ایدیورم کہ زمانمزد ادباسنہ حسن
وعشق آ کلاتہ بیلمک ایچین اربابی طرفندن مکمل
بر شرح یاپیلماسی وبالخاصہ تصوفی نکتہ لرینک
ایضاح اولونماسی لازمدر .

اشعارندہ (اسعد) و (غالب) تخلص ایلہ یں
صاحب ترجمہ ، جاذبہ مولاناہ قابیلہ رق قونیہ
کیمش واورادن کتیرتیلوب ۱۲۰۰ تاریخندہ یکی
قاپی مولویخانه سندہ چلہ یہ کیرمشدرکہ اوزمان تکیہ مک
مشختہ (سید علی نطقی ددہ افندی) بولونویوردی .

فی الواقع بز تورکز ، فقط الحمدللہ مسلمانز .
لسان قومیتیزی ترقی ایتدیرمک غیرتی ، لسان
دینمیزی اوکرہ نمہ یہ مانع واونی ترک ایتہ یی بادی
اولاماز . علی الخصوص ومع الاسف بزدن آیریش
بر طاقم عرب حکومتلری وارکہ یاقیندہ بونلرلہ
مناسبات سیاسیہ بولوناچغز . کوروشولن کیمسہ نک
آز ، چوق لسانی بیلمک ، البتہ اونکله داهاقولای
آ کلاشہ بیلمہ یی انتاج ایدر .

تطویل مقالہ و اونسبتہ کلال وملاہ مساعد
اولان شو بحثی داهایزادہ اوزاتقی ایستہ میورم .
ذاتاً مقصدم فرانسزضا بطرینک بیاناتی نقل ایتک
وہر طوغروسوزی اوروپا لیلر دن ایشیتمک مراقندہ
بولونانلرہ ایشیتدیرمک ایدی . بناء علیہ ہر حالہ
بیلمک ، بیلمہ مکدن اولی وشرقک ایکی مہم لسانی
مکتب پروغرا ملرندن چیقارمق نابجادر دیبہ رک
سوزی کیورم .

طاہر المولوی

مجله ادبی و تاریخی :

شیخ غالبک مجله اداره سنجہ طبع ایتدیرلن
(حسن وعشق) منظومہ سنہ خاتمہ اولارق یازیلان

برایکی سوز :

شو بدیعہ غرائک ناظم اعجازکاری بولونان (شیخ
محمد اسعد غالب ددہ افندی) استانبولمکز فخر
ابدیمی اولان برزادہ عرفانیدر . پدری (مصطفی
رشید افندی) ایلہ جدی (محمد افندی) یکی قاپی
مولویخانه سی مشایخ گرامندن (صفی اللہ موسی)
و (پچوی عارف) ددہ افندیلرہ منتسب مولوی
محبی اولدقلری ایچین شیخ غالب فیض مولاناہ بابا
عن جدتوارث ایتمش ولسانندہ کی استنبول نزا کتہ
مولویلک نزاہتی دہ انضمام ایلہ مشدر .

والدہ سنک اسمی (امینہ خاتون) ایدی . (اثر عشق)
و (جذبہ اللہ) ترکیلرینک کوستردیکی ۱۱۷۱